

Mamchur L. (2020) Tendentsii ta perspektyvy rozvytku rynku miasa v Ukraini. [Trends and prospects of meat market development in Ukraine]. *Sotsialno-ekonomichni problemy i derzhava* [Socio-Economic Problems and the State] (electronic journal), Vol. 23, no. 2, pp. 24-33. Available at: <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2020/20mlvmvu.pdf>

ISSN 2223-3822

SEPS
Journal
Socio-Economic
Problems and the State

ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ РИНКУ М'ЯСА В УКРАЇНІ

Людмила Мамчур

Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки»

вул. Героїв Оборони, 10, м. Київ, 03127, Україна

e-mail: mamchur111@ukr.net

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-5111-5081>

Article history:

Received: September, 2020

1st Revision: November, 2020

Accepted: November, 2020

JEL classification:

D40

E23

Q11

O2

UDC:

338.28:339.13: 339.14: 637.5

DOI:

<https://doi.org/10.33108/sepd2020.02.024>

Анотація: Метою статті є аналіз основних результативних показників функціонування і розвитку ринку м'яса та оцінка перспектив його розвитку, з позицій забезпечення його м'ясом-сировиною. У дослідженнях використано методи: аналізу та синтезу, аналітичних узагальнень, графічний – при аналізі розвитку ринку м'яса; балансовий – при визначенні ринкової рівноваги попиту і пропозиції, їх зміни та взаємовпливу, статистичний, екстраполяції, конструктивно-розрахунковий, математичного моделювання, декомпозиції часового ряду – при прогнозуванні розвитку ринку м'яса. Визначено основні тенденції та особливості функціонування та розвитку ринку м'яса, на основі аналізу складових показників, встановлено незначне проте все ж збільшення обсягів загальної пропозиції м'яса та м'ясних продуктів, за рахунок нарощування власного виробництва м'яса на 5,2 %, що і забезпечило зростання рівня внутрішнього попиту. На основі сформованого балансу пропозиції та попиту м'яса та м'ясних продуктів в Україні як індикаторів ефективності функціонування ринку визначено рівень споживчого забезпечення рівня споживання м'яса в Україні та встановлено, що в якості базової умови зростання рівня споживання є рівень доходів населення. У межах даного дослідження із застосуванням методу експоненціального згладжування з демпфированим трендом, проведено розрахунок прогнозних показників балансу пропозиції і попиту м'яса та м'ясних продуктів в Україні. Набули подальшого розвитку методичні підходи щодо прогнозування ринку м'яса. Результати дослідження можуть застосовуватися фахівцями для оцінки рівня розвитку ринку м'яса, працівниками органів державного управління при виборі напрямів регіонально та державної політики, науковими співробітниками для розширення сфери досліджень.

Ключові слова: тенденції, перспектива, розвиток, ринок м'яса, баланс м'яса, прогноз.

Мамчур Л. Тенденції та перспективи розвитку ринку м'яса в Україні [Електронний ресурс] / Людмила Мамчур // Соціально-економічні проблеми і держава. — 2020. — Вип. 2 (23). — С. 24-33. — Режим доступу: <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2020/20mlvmvu.pdf>

This open access article is distributed under a Creative Commons Attribution (CC-BY) 4.0 license.

1. Постановка проблеми.

Ринок м'яса є складною організаційно-економічною ринковою системою, якій притаманна сукупність ряду складових елементів, які є структурованими, незалежними та одночасно взаємопов'язаними між собою структурно-логічною схемою взаємовідносин. Від того, в якій галузі виникають відносини, проявляються особливості того чи іншого ринку.

Для України проблема забезпечення продовольчої безпеки має особливо важливе значення, що зумовлюється, насамперед, сучасним станом розвитку вітчизняного агропромислового комплексу, нарощуванням виробництва, яке здійснюється переважно екстенсивним шляхом, а також неефективним функціонуванням ринку м'яса, який не здатний забезпечити вільний і прозорий рух продукції.

Аналіз свідчить про те, що структурно-логічна складова ринку «виробництво–переробка–реалізація» сьогодні працює недостатньо ефективно, в структурі роздрібних цін на продовольство сфера обороту перевищує 50 %, тоді як частка сільгоспвиробників становить менше 25 %. Відсутня збалансованість у харчуванні продукції тваринного походження, калорійність раціону забезпечується лише на 28 % при оптимальному рівні 55 %. Споживання м'яса і м'ясопродуктів становить 64 % науково обґрунтованої норми.

Відповідно до завдання 2.1. Забезпечити доступність збалансованого харчування на рівні науково обґрунтованих норм для всіх верств населення цілі 2. Подолання голоду, розвиток сільського господарства відображених в Національній доповіді «Цілі Сталого Розвитку: Україна» (далі – ЦСР), до 2030 року має бути забезпечено споживання населенням України основних видів продовольства (м'яса, молока, фруктів) до науково обґрунтованого рівня.

Наявність і необхідність вирішення зазначених проблем підтверджують актуальність пропонованого дослідження, адже питання, пов'язані із організаційно-економічними складовими розвитку ринку м'яса як такого, який має стратегічне значення для економіки країни з однієї сторони, та його нестабільність, що негативно корелюється як на функціонування суб'єктів, які забезпечують його функціонування як системи, а в загальному - на продовольче забезпечення, - з іншої, потребують наукової розвідки та розробки методологічних прийомів їх розв'язання. І чи не основним в цьому питанні є прогнозування економічних параметрів даного ринку як індикатора у досягненні передбачуваних завдань ЦСР.

2. Аналіз останніх досліджень та публікацій.

Достатньо активно питання, пов'язані із теоретичними і практичними економічними дослідженнями функціонування та розвитку ринку м'яса щодо проблеми вдосконалення його функціональних особливостей, вивчалось багатьма українськими вченими й висвітлені у працях: В. Андрійчука, В. Бойка, О. Березіна, П. Гайдуцького, М. Коденської, В. Геєця, С. Кваші, Ю. Коваленка, П. Саблука, О. Шпичака, М. Маліка, М. Місюка, Л. Мельника, В. Я. Месея-Веселяка, О. Мазуренко, С. Мочерного, Т. Осташко, О. Онищенко, В. Рабштина, Л. Романової, Л. Худолій, В. Юрчишина, А. Чухно та інших дослідників.

На сьогодні актуальність наукової дискусії лише зростає в контексті постійних трансформаційних змін як в політичному аспекті, так і ринкових відносинах. Процес формування ринку м'яса також забезпечується різноманітними нормативно-правовими актами та механізмами державної підтримки.

Незважаючи на значну кількість наукових розробок з означеного питання, в умовах постійно змінюваних як кон'юнктурних, так і ринкових відносин, потребують

подальшого системного аналізування питання створення підґрунтя розвитку ринку м'яса, зокрема, щодо прогнозних його показників, як базисних індикаторів-орієнтирів в питанні формування державної політики.

3. Постановка завдання.

Метою статті є аналіз основних результативних показників функціонування та розвитку ринку м'яса, оцінка перспектив його розвитку з позицій забезпечення м'ясо-сировиною.

4. Виклад основного матеріалу.

Питання ефективності функціонування та розвитку ринку м'яса є актуальним, оскільки він є одним із основних ринків, який забезпечує продовольчу безпеку країни. Ефективне функціонування цього ринку значною мірою залежить від певної кількості ринкових чинників, результати яких безпосередньо впливають як на показники сучасного стану його розвитку, так і на тенденції в перспективі.

У даному контексті вбачаємо необхідним оцінити загальні структурні та функціональні особливості розвитку ринку м'яса, а також здійснити відповідний прогноз його розвитку як індикатора реалізації згадуваних завдань ЦСР.

Найбільш вдалими й ефективними показниками розвитку ринку м'яса є складові індикатори балансу м'яса та м'ясних продуктів в Україні (табл. 1).

Таблиця 1. Баланс пропозиції та попиту м'яса і м'ясних продуктів в Україні як індикатор ефективності функціонування ринку м'яса, тис. т (забійна вага)							
Індикативний показник	Роки					Відношення 2019 до, %	
	2015	2016	2017	2018	2019	2015	2018
<i>Внутрішній ринок - всього</i>	2324	2322	2313	2358	2488	107,1	105,8
Виробництво	2325	2324	2318	2361	2484	106,8	105,2
Запаси на початок періоду	-1	-2	-5	-3	4	400,0	133,3
Зовнішній ринок (імпорт)	158	186	233	283	261	165,2	92,2
Загальна пропозиція продукції	2482	2508	2556	2641	2749	110,8	104,1
Загальний попит на продукцію							
<i>Внутрішній ринок - всього</i>	2187	2205	2205	2242	2262	103,4	100,9
Фонд споживання	2179	2195	2195	2232	2252	103,4	100,9
Втрати, інші витрати	8	10	10	10	10	125,0	100,0
Зовнішній ринок (експорт)	295	303	351	399	487	165,1	122,1

Примітка: Розраховано за результатами досліджень автора за даними [1; 2; 3]

На основі аналізу складових індикативних показників балансу м'яса та м'ясних продуктів в Україні, встановлено незначне, проте все ж збільшення обсягів загальної пропозиції м'яса та м'ясних продуктів у 2019 р. – до 2749 тис. т безпосередньо через

нарощування власного виробництва м'яса на 5,2 % проти 2018 р. (табл. 1). Відзначимо, що упродовж аналізованого періоду рівень імпорту в загальному показнику пропозиції м'яса та м'ясопродуктів на ринку знизився на 7,8% проти 2018 року, досягнувши в 2019 році показника 261 тис. т (на 22 тис. т менше, ніж у 2018 році).

Таке зростання забезпечило нарощування рівня внутрішнього попиту, який станом на 2019 рік досягнув показника 2262 тис. т. На відміну від негативного, а для характеристики розвитку ринку м'яса в цілому позитивного показника зменшення рівня імпорту, що свідчить безпосередньо про зменшення імпортозалежності досліджуваної продукції, експортна динаміка характеризувалася позитивним трендом. Впродовж досліджуваного періоду динаміка збільшення експортних поставок зросла з 295 тис. т у 2015 р. до 487 тис. т у 2019 р.

Динаміку зміни показників імпорто-експортної складової функціонування ринку м'яса наведено на рис. 1.

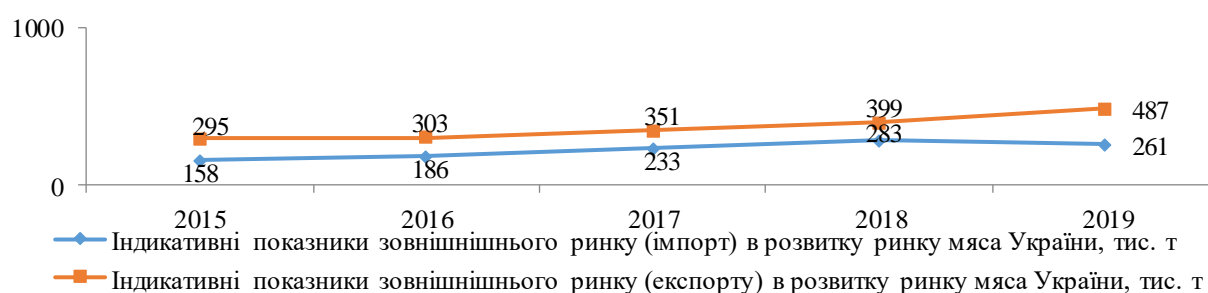

Рис. 1. Динаміка показників імпорту та експорту ринку м'яса України

Примітка: систематизовано за результатами досліджень автора за даними [1; 2; 3]

Вважаємо доцільним розкрити структурну складову в розрізі основних товарних груп (видів) (табл. 2).

Таблиця 2. Структурна складова балансу пропозиції та попиту м'яса і м'ясних продуктів в Україні в розрізі основних товарних груп (видів), тис. т (забійна вага)

Індикатори	Роки		Відхилення/ відношення 2019 до	
	2018	2019	2018, +/-	2018,%
1	2	3	4	5
Виробництво				
М'ясо всього	2361	2484	123,0	105,2
Яловичина та телятина	359	370	11,0	103,1
Свинина	703	708	5,0	100,7
М'ясо птиці	1265	1373	108,0	108,5
Інші види м'яса	34	33	-1,0	97,1
Запаси на початок періоду				
М'ясо всього	-3	4	7,0	-133,3
Яловичина та телятина	-2	1	3,0	-50,0
Свинина	-3	1	4,0	-33,3
М'ясо птиці	2	2	0,0	100,0
Інші види м'яса	0	0	0,0	0,0

Продовження таблиці 2.				
1	2	3	4	5
Імпорт				
М'ясо всього	283	261	-22,0	92,2
Яловичина та телятина	14	14	0,0	100,0
Свинина	128	105	-23,0	82,0
М'ясо птиці	133	136	3,0	102,3
Інші види м'яса	8	6	-2,0	75,0
Загальна пропозиція продукції	2641	2749	108,0	104,1
Загальний попит на продукцію				
Втрати, інші витрати				
М'ясо всього	10	10	0,0	100
Яловичина та телятина	1	1	0,0	100
Свинина	4	2	-2,0	50
М'ясо птиці	4	6	2,0	150
Інші види м'яса	1	1	0,0	100
Експорт				
М'ясо всього	399	487	88,0	122,1
Яловичина та телятина	56	58	2,0	103,6
Свинина	9	11	2,0	122,2
М'ясо птиці	330	417	87,0	126,4
Інші види м'яса	4	1	-3,0	25,0
Фонд споживання				
М'ясо всього	2232	2252	20,0	100,9
Яловичина та телятина	318	324	6,0	101,9
Свинина	821	799	-22,0	97,3
М'ясо птиці	1056	1092	36,0	103,4
Інші види м'яса	37	37	0,0	100,0

Примітка: Розраховано за результатами досліджень автора за даними [1; 2; 3]

Аналіз структурних складових балансу в розрізі основних товарних груп (видів) дає змогу відзначити позитивну динаміку у виробництві яловичини та телятини. Так, у 2019 році виробництво забезпечено на 3,1% більше від показника 2019 року, або в кількісному виразі - на 11 тис. т. Незначно, проте із позитивним знаком, характеризуються показники виробництва свинини, в кількісному виразі зрісши на 5 тис. т, досягнувши показника 708 тис. т в 2019 році проти 703 тис. т в 2018 році. Значно вищими тенденціями характеризується нарощування виробництва птиці - зафіксовано вагому частку в структурі виробництва (рис. 2) завдяки зростанню на 108 тис. тон, досягнувши в 2019 році показника 1373 тис. т.

Незначні обсяги експортно-імпортних поставок м'яса суттєво не впливають на формування фонду споживання.

Рівень споживання м'яса в Україні був на рівні 50,9-53,6 кг на одну особу в рік, або лише 64-67 % від раціональної норми їх споживання - 80 кг (рис. 3).

Витрати домогосподарств на продукти харчування (включаючи харчування поза домом) становлять понад 57,0 % сукупних доходів.

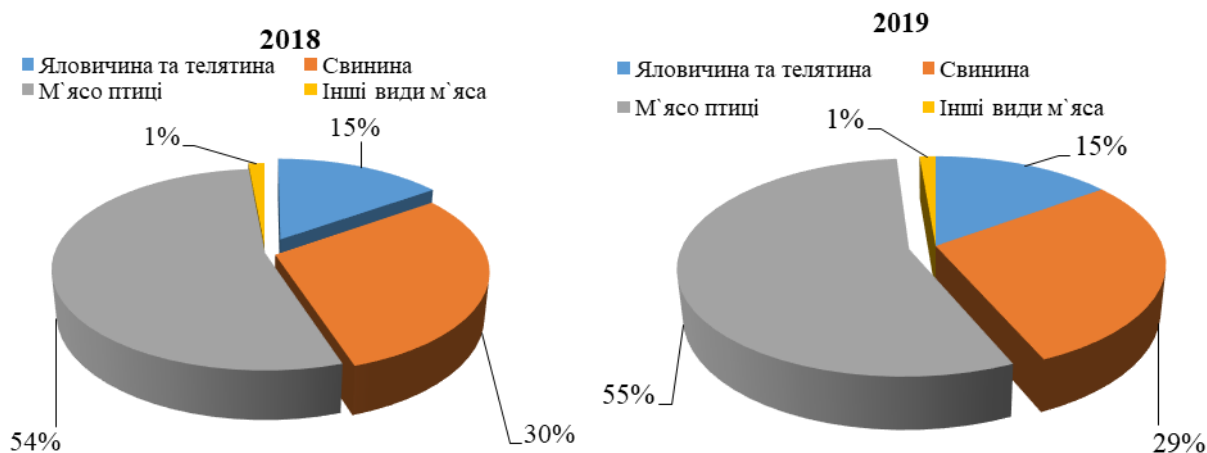

Рис. 2. Структура виробництва м'яса в Україні

Примітка: систематизовано за результатами досліджень автора за даними [3]

Рис. 3. Динаміка індикативних показників рівня споживання м'яса в Україні

Примітка: систематизовано за результатами досліджень автора за даними [3]

На домашнє харчування домогосподарства витрачали на м'ясо і м'ясопродукти - 21,8 %, хліб і хлібопродукти - 16,2 %, овочі, включаючи картоплю - 15,2 %, молоко, сир та яйця - 12,2 %, олію та жири - 8,2 %, цукор, джем, мед, сироп, шоколад та кондитерські вироби - 7,7 %, рибу і рибопродукти та безалкогольні напої - по 5,7 %, фрукти - 5,1 %, інші продукти харчування - 2,2 %. Сукупні витрати на харчування домогосподарств поза домом склали 2,3 %. Середньодобова вартість харчування однієї особи по Україні - 72,95 грн. І це незважаючи на підвищення рівня середньомісячної заробітної плати в країні в 2,5 рази - до 10497 грн.

Незважаючи на існування широкого спектру факторів, що безпосередньо формують умови зростання рівня споживання продуктів харчування, в якості базового слід виокремити рівень доходів населення. Задоволення попиту споживачів впродовж року й ефективність розвитку ринку м'яса істотно залежать від прогнозних показників його розвитку. В межах даного дослідження для розроблення прогнозу використовуємо метод експоненціального згладжування з демпфірованим трендом. Результати прогнозних розрахунків наведено в таблиці 3.

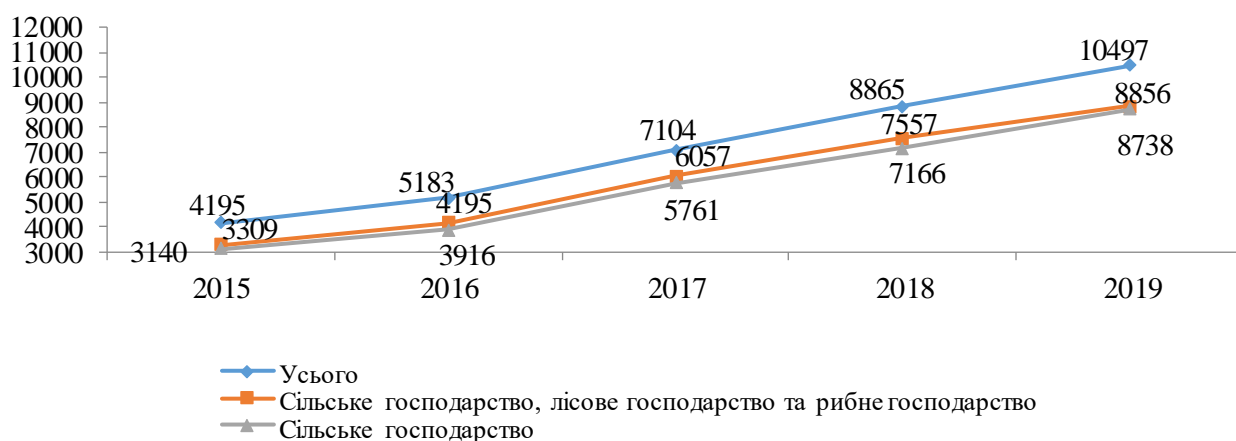

Рис. 4. Динаміка індикативних показників рівня середньомісячної заробітної плати штатних працівників за видами економічної діяльності в Україні (у розрахунку на одного штатного працівника, грн)

Примітка: систематизовано за результатами досліджень автора за даними [3]

Таблиця 3. Розрахунок прогнозних показників балансу пропозиції та попиту м'яса і м'ясних продуктів в Україні як індикатор ефективності розвитку ринку м'яса, тис. т (забійна вага)

Індикативний показник	Роки					В середньому за 2021-2030 рр.
	2019 (факт)	2020 (оцінка)	Прогноз			
			2021	2025	2030	
<i>Внутрішній ринок - всього</i>	2488	2474,4	2511,8	2655,8	2837,7	2674,185
Виробництво	2484	2468,9	2504,4	2646,4	2823,9	2664,15
Запаси на початок періоду	4	5,5	7,4	9,4	13,8	10,035
Зовнішній ринок (імпорт)	261	315,1	345,4	466,6	618,1	481,75
Загальна пропозиція продукції	2749	2789,5	2857,2	3122,4	3455,8	3155,935
Загальний попит на продукцію						
<i>Внутрішній ринок - всього</i>	2262	2278,5	2298,2	2371,4	2464,8	2380,85
Фонд споживання	2252	2267,6	2286,8	2358,5	2448,9	2367,32
Втрати, інші витрати	10	10,9	11,4	12,9	15,9	13,53
Зовнішній ринок (експорт)	487	511	559	751	991	775,1

Примітка: систематизовано та розраховано за результатами досліджень автора [1; 2; 3]

Аналіз прогнозних показників балансу пропозиції та попиту ринку м'яса і м'ясних продуктів в Україні у середньому за інерційним сценарієм до 2030 року зросте до 3455,8 тис. т проти 2749 тис в 2019 році.

Така прогнозна динаміка позитивно вплине і на показники рівня споживання (рис. 5).

Рис. 5. Прогнозний розрахунок рівня споживання м'яса в Україні

Примітка: систематизовано та розраховано за результатами досліджень автора за даними [3]

Слід визнати, що потенціал розвитку ринку м'яса гальмується як відносно низьким рівнем підприємницької активності сільського населення, так і практично повною відсутністю інфраструктури підтримки малого агробізнесу, обмеженими фізичною й економічною доступністю кредитних ресурсів, відсутністю на ринку техніко-технологічних інновацій для малих форм господарювання, високим рівнем локалізації ринків збуту виробленої продукції, що звужує можливості зростання обсягів виробництва.

5. Висновки та перспективи подальших досліджень в даному напрямку

До пріоритетних завдань розвитку ринку м'яса, через розвиток тваринництва як базової галузі забезпечення ринку м'ясом, можна віднести напрями, спрямовані безпосередньо на зниження темпів скорочення поголів'я великої рогатої худоби. В якості однієї з умов зростання поголів'я великої рогатої худоби є розвиток сільськогосподарських кооперативів, реалізація функції заготівлі продукції тваринництва, постачання ресурсів і надання послуг. Також позитивним в даному аспекті є розвиток та підтримка сімейних фермерських господарств як таких, що спроможні забезпечити зростання чисельності поголів'я і загального обсягу виробництва м'яса.

Будучи однією з найбільш капіталомістких галузей аграрного виробництва, галузь тваринництва потребує значної державної підтримки, причому пріоритет в частині підтримки капітальних вкладень повинен бути наданий інвестиційним проектам, орієнтованим на реалізацію інноваційних техніко-технологічних рішень, що дають змогу наростити обсяги виробництва продукції і сформувати внутрішні умови зростання її ефективності. При цьому, розвиток великотоварного скотарства не повинен обмежувати можливості розвитку малих форм господарювання, які, за умови розвитку споживчої кооперації, зможуть стати одним з ключових факторів забезпечення сталого розвитку сільських територій.

Author details (in Russian)**ТЕНДЕНЦИИ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ РЫНКА МЯСА В УКРАИНЕ****Людмила Мамчур**Национальный научный центр «Институт аграрной экономики»
ул. Героев Обороны, 10, г. Киев, 03127, Украинаe-mail: mamchur111@ukr.netORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-5111-5081>

Аннотация. Целью статьи является анализ основных результативных показателей функционирования и развития рынка мяса и оценка перспектив его развития, с позиций обеспечения его мясом-сырьем. В исследованиях использованы методы: анализа и синтеза, аналитических обобщений, графический - при анализе развития рынка мяса; балансовый - при определении рыночного равновесия спроса и предложения, их изменения и взаимовлияния, статистический, экстраполяции, конструктивно-расчетный, математического моделирования, декомпозиции временного ряда - при прогнозировании развития рынка мяса. Определены основные тенденции и особенности функционирования и развития рынка мяса, на основе анализа составляющих показателей, установлено незначительное, но все же увеличение объемов общего предложения мяса и мясных продуктов, за счет наращивания собственного производства мяса на 5,2%, что и обеспечило рост уровня внутреннего спроса. На основе сформированного баланса предложения и спроса мяса и мясных продуктов в Украину в качестве индикаторов эффективности функционирования рынка определен уровень потребительского обеспечения уровня потребления мяса в Украине, и установлено, что в качестве базового условия роста уровня потребления является уровень доходов населения. В рамках данного исследования с применением метода экспоненциального сглаживания с демпфированным трендом, проведен расчет прогнозных показателей баланса предложения и спроса мяса и мясных продуктов в Украине. Получили дальнейшее развитие методические подходы к прогнозированию рынка мяса. Результаты исследования могут применяться специалистами для оценки уровня развития рынка мяса, работниками органов государственного управления при выборе направлений регионально и государственной политики, научными сотрудниками для расширения сферы исследований.

Ключевые слова: тенденции, перспектива, развитие, рынок мяса, баланс мяса, прогноз.

Author details (in English)**TRENDS AND PROSPECTS OF MEAT MARKET DEVELOPMENT IN UKRAINE****Liudmyla Mamchur**National Research Center "Institute of Agrarian Economics"
10, Heroes of Defense str., Kyiv, 03127, Ukrainee-mail: mamchur111@ukr.netORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-5111-5081>

Abstract. The purpose of the article is to analyse the main performance indicators of the functioning and development of the meat market and to assess the prospects for its development, from the standpoint of providing it with raw meat. The research uses the following methods: analysis and synthesis, analytical generalizations, graphic - in the analysis of the meat market; balance - in determining the market equilibrium of supply and demand, their changes and interactions, statistical, extrapolation, design, mathematical modelling, decomposition of the time series - in forecasting the development of the meat market. The main trends and features of the functioning and development of the meat market are determined, based on the analysis of component indicators, a slight but still increase in the total supply of meat and meat products, by increasing its own meat production by 5.2% which ensured an increase in domestic demand. Based on the current balance of supply and demand of meat and meat products in Ukraine as indicators of market efficiency, the level of consumer security of meat consumption in Ukraine is determined, and it is established that the level of income is the basic condition for consumption growth. In the framework of this study using the method of exponential smoothing with a damped trend, the calculation of forecast indicators of the balance of supply and demand of meat and meat products in Ukraine. Methodological approaches to forecasting the meat market have been further developed. The results of the study can be used by experts to assess the level of development of the meat market, government officials in choosing areas of regional and public policy, researchers to expand the scope of research.

Key words: trends, perspective, development, meat market, meat balance, forecast.

Appendix A. Supplementary material

Supplementary data associated with this article can be found, in the online version, at <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2020/20mlvmvu.pdf>

Funding

The authors received no direct funding for this research.

Citation information

Mamchur L. (2020) Tendentsii ta perspektyvy rozvytku rynku miasa v ukraini. [Trends and prospects of meat market development in Ukraine]. *Sotsialno-ekonomichni problemy i derzhava* [Socio-Economic Problems and the State] (electronic journal), Vol. 23, no. 2, pp. 24-33. Available at: <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2020/20mlvmvu.pdf>

Використана література:

1. Інформаційна система «Прогнозний розрахунок балансу м'яса в Україні» URL: <http://meatbalance.org.ua/index.php?PGID=2>.
2. Баланси та споживання основних продуктів харчування населенням України / за ред. О. М. Прокопенко. Київ : Держстат, 2019. 58 с. 3.
3. Державна служба статистики України. URL : <http://www.ukrstat.gov.ua>.

References

1. Information system “Calculation of milk balance forecast for Ukraine” URL: <http://meatbalance.org.ua/index.php?PGID=2>.
2. Prokopenko, O. M. (Ed.) (2019). *Balansy ta spozhyvannia osnovnykh produktiv kharchuvannia naseleнням Ukrainy* [Balances and consumption of basic food products by the population of Ukraine]. Kyiv: Derzhstat [in Ukrainian].
3. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy [The State Statistics Service of Ukraine]. Retrived from: <http://www.ukrstat.gov.ua> [in Ukrainian].

© 2020 Socio-Economic Problems and the State. All rights reserved.
 This open access article is distributed under a Creative Commons Attribution (CC-BY) 4.0 license.
 You are free to:
 Share — copy and redistribute the material in any medium or format Adapt — remix, transform, and build upon the material for any purpose, even commercially.
 The licensor cannot revoke these freedoms as long as you follow the license terms.
 Under the following terms:
 Attribution — You must give appropriate credit, provide a link to the license, and indicate if changes were made.
 You may do so in any reasonable manner, but not in any way that suggests the licensor endorses you or your use.
 No additional restrictions
 You may not apply legal terms or technological measures that legally restrict others from doing anything the license permits.

Socio-Economic Problems and the State (ISSN: 2223-3822) is published by Academy of Social Management (ASM) and Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University (TNTU), Ukraine, Europe.

Publishing with SEPS ensures:

- Immediate, universal access to your article on publication
- High visibility and discoverability via the SEPS website
- Rapid publication
- Guaranteed legacy preservation of your article
- Discounts and waivers for authors in developing regions

Submit your manuscript to a SEPS journal at <http://sepd.tntu.edu.ua>

